

## הבקבוקאים של פֶּרִינְסְנֶכְרֶחַט

הבקבוקאים, כך גיליתי, כשמם כן הם: אוספים בקבוקים ברחובות העיר, אוגרים אותם במחילות נסתרות, ומחזירים אותם בסיטונאות עבור הפיקדון – 15 סנט לפלסטיק ו-10 סנט לזכוכית. בארץ תפסו את השוק משפחות פשע, ופה – הם.

“אין הרגשה יותר מחורבנת מאנשים שקוראים לך בה’ הידיעה, מעמיסים עליך שמות תואר כאילו אתה עבודת סמינריון של תואר ראשון”, אמר לי פעם באנגלית מפתיעה יוסוף, המנהיג המרוקני הכחוש של חבורת הבקבוקאים של פֶּרִינְסְנֶכְרֶחַט, על סיגריה של מוקדם בבוקר ליד בית אנה פרנק. “הם מסתכלים עליך ורק חושבים לאיזו קטגוריה אתה משתייך”.

הוא סיים עוד לילה של קישוש פלסטיקים וזכוכיות בין רוֹזֶנְכְרֶחַט לִבְרוּכְרֶחַט, ואני התחלתי עוד בוקר של בריחה מהבית כדי לקבל קצת הפסקה מהילדים. אני מניח שהוא היה די נסער בבוקר הזה, אחרי שעוד איזה צעיר הולנדי זרק לו הערה גזענית, אבל כמו תמיד לא שמתי לב. במקום להגיד משהו חכם הנהנתי ושאפתי חזק.

פגשתי אותו בלילה עם הרבה רוח, אחרי שבעטו אותי מהבר-בלי-הדלת של הסטודנטים-המכוערים-שחושבים-שהם-יפים, בלילה של היום בו פיטרו אותי מהמגזין. זה היה בתקופה שבדיוק גילו את הזה אצל יונתן, והייתי מודאג וקצת על הקצה באופן כללי, ואחרי הפיטורים עוד בכלל. הייתי עצבני וכועס ושיכור עוד יותר מגעיל מהרגיל, וסיפורתי כנראה בדיחת שואה אחת יותר מדי, כי בלי ששמתי לב, פתאום המכוערים זרקו אותי כמו חלוק נחל לעבר התעלה.

דידיתי דרומה על פֶּרִינְסְנֶכְרֶחַט ליד הקנאל לכיוון התחנה, בניסיון חסר תוחלת לתפוס את חשמלית מספר 17 שכבר מזמן עברה. קיללתי וירקתי, ופתאום הוא הגיח – יוסוף – כמו התגלות מהחשכה של אורות הרחוב והציע לי קאמל לייט. לא ברור לי איך לא ראיתי אותו – במעיל היוניקלו הסגול-עד-בחילה שהוא לבש תמיד הוא לא בדיוק נחבא אל הצללים – אבל עובדה שלא ראיתי אותו עד שפתאום הוא הגיח. עד היום אני לא יודע

למה הוא הציע ולמה אני הסכמתי, אבל הוא הציע ואני הסכמתי, ועישנו ביחד בשתיקה שבזמנו הרגשנו שהיא כבדה אבל זה היה כנראה רק הכוהל. אחרי שסיימתי הוא אמר לי תודה (אתם קולטים? הבנאדם הביא לי סיגריה ואז עוד אמר לי תודה) והסתובב והלך לפני שהספקתי לחשוב על משהו שנון להגיד.

ככה זה התחיל. אחר כך כבר ראיתי אותו כמעט כל לילה. זאת הייתה תקופה של עננים וגשם; הייתי מודאג והיה לי קשה לישון, והייתי יורד לרחוב ושם הוא היה – מגיח מהסמטאות-אפופות-השטן שבין המסבאות, מחטט בפחים או מעשן סיגריה מהירה באיזה כוך. אם הוא היה רואה אותי קודם הוא היה נגיש אליי, ואם אני הייתי קודם אז אני אליו. בכל מקרה היינו מבחינים זה בזה ומתקרבים, מעשנים או מדברים או קוראים איזה משהו ביחד. אחרי שכבר התקרבנו הוא הרגיש יותר בנוח, וכאילו מישהו הדליק אצלו מתג, היה גולל בפניי את האגדות על סמואל ועל הבקבוקאים.

הבקבוקאים, כך גיליתי, כשמים כן הם: אוספים בקבוקים ברחובות העיר, אוגרים אותם במחילות נסתרות, ומחזירים אותם בסיטונאות עבור הפיקדון – 15 סנט לפלסטיק ו-10 סנט לזכוכית. בארץ תפסו את השוק משפחות פשע, ופה – הם. אם הייתם עוברים פה פעם בלילה הייתם רואים אותם – מופיעים כאיש אחד כשעה אחרי שהחשמלית האחרונה עוברת, חולפים בשתי-וערב-אלכסוני על רשת הרחובות מכיכר דאם מערבה, שוחרים לטרף וצמאים לפיקדונות.

בניגוד מוחלט להיגיון וכתמונת מראה של בצל, הרווחיות של ערב בקבוק ממוצע נקבעת לרוב דווקא לפי מידת מרחקו ממרכז העיר – ככל שאתה רחוק יותר, הערב יותר רווחי. במרכז יש יותר מדי תיירים-צפופי-הליכה-וחצופי-סבר-שיורקים-ושוברים-בקבוקים, ומשטרה ועובדי ניקיון של העירייה. אבל פה, לא רחוק מדי אבל גם לא קרוב מדי, יש הרבה מהטוב ומעט מהרע – ואם אתה משקיע ולא מסתכן, אתה יכול לסיים לילה עם איזה עשר אירו ולהרגיש מבסוט ומסופק.

זה לא כאילו הם חוסכים לפנסיה או משהו. יוסוף איכשהו היה מצליח – אף על פי שכל דבר הוא היה עושה באיטיות שקולה – להקריץ כל לילה כ-150 בקבוק, יותר מכל השאר. פעם כשאמרתי לו שזה מרשים הוא כמעט נעלב והתעקש שזה לא מתקרב לקרסוליים של סמואל, האינדונזי עם העין מזכוכית.

את כל זה הוא היה מספר לי וחוזר ומספר כמו רבי טרפון, מרים בשעמום בקבוק ריק של קולה או של הייניקן, מזהה אותו כמו נץ בתוך הערמות של לכלוך הרחוב והקיא היבש והניירות-הבלתי-נגמרים-אבל-תמיד-מיותרים, שם אותו בתנועה כמעט חביבה בשקית קנבס חומה, ומדקלם בעיניים בורקות, שוב ושוב, את הסיפורים שלו על סמואל. איך הוא הופיע לילה אחד ברחבה שליד הכנסייה שליד בית אנה פרנק, עם שיער ארוך ועין מזכוכית ושקיות מפה עד לאַמְסְטֶרְדָאָם, והתנהג כאילו הוא מכיר את כולם. ומכיוון שהוא התנהג כאילו הוא מכיר את כולם, כולם התנהגו כאילו הם מכירים אותו, ותוך זמן קצר הוא כבר הפך אסופה מבולגנת של בקבוקאים מנוזלים וחסרי חזון לחבורה מגובשת – חבורת הבקבוקאים של פְּרִינְסֶנְרֶהַט – וכבר מיצב את עצמו כמנהיג החבורה.

לי עדיין לא ברור למה חבורה של בקבוקאים צריכה בכלל מנהיג. לי נדמה שאת החבורה אפשר לאפיין כמעט אסופה אנרכו-סינדיקליסטית של קבצנים דור ראשון,

מטורללי-סביבה דור שלישי, בני-נוער חסרי-חברים-וחסרי-תחביבים דור שני, בני-מיעוטים-שלא-מדברים-הולנדית-אבל-גם-לא-מדברים-אנגלית, שרוטי-נפש ועייפי-רוח ופצועי-לב שונים – ויוסף. הוא תמיד נראה לי לא קשור, במעיל יוניקלו סגול-עד-בחילה וזקן מוקפד, מצטט את קפקא בפסקאות שלמות בגרמנית המקורית בלי בעיה ישר מהזיכרון, כמו שיונתן היה שולף לקראת הסוף פסוקים מהתנ"ך. אבל יוסוף מתעקש שכל חבורה צריכה מנהיג, ואני מהנהן וזורם איתו. "ואם כל חבורה צריכה מנהיג", הוא ממשיך במה שנראה כמו רוח רפאים של חיוך ממזרי, "לא יכולנו לבקש מנהיג יותר טוב מסמואל. אני לא מתקרב אפילו לקצה של השיער שלו".

יוסף קורא לעצמו מנהיג החבורה, אבל אף פעם לא ראיתי אותו מבצע פעולה אדמיניסטרטיבית או פיקודית, מתכנן תוכניות או צועק על העוברים ושבים. תמיד רק אוסף ומעשן ומדבר איתי. עכשיו כשאני חושב על זה, אני בכלל לא זוכר שראיתי אותו אי פעם מדבר עם מישהו מהבקבוקאים האחרים, שתמיד היו מסתובבים באיטיות בפרפריה של המבט שלי, מתחמקים מהעוברים ושבים ושולים בביישנות בקבוקים מהפחים. ובכל זאת, הוא היה מספר באריכות על המעללים שלהם, מפליג במחמאות ופירוט מדוקדק של מעלותיו החיוביות של כל חבר וחברה בחבורה.

הוא מספר על איך וילם הצעיר הצליח לברוח מהשוטרים שלוש פעמים בלילה אחד, ועדיין הצליח לאסוף את אחת הערמות הכי מרשימות שהבקבוקאים אי פעם ראו; על יוהאן השיכור שכל לילה מופיע עם בקבוק אחר של אלכוהול כבד אף על פי שבכלל לא ברור מאיפה יש לו כסף לטפח את ההתמכרות הזאת, כי הוא לא מצליח לאסוף כמעט כלום; על קלואי שברחה מהבית של ההורים העשירים שלה כשהייתה בת ארבע-עשרה ומאז לא מצאה את הדרך חזרה אז היא אוספת בקבוקים – אבל על עצמו אף פעם לא שמעתי אותו מדבר. תמיד רק החבורה, ומעל כולם – סמואל. סמואל האמיץ שלא מפחד להתווכח עם שוטרים, שצועק על מנקי הרחובות שלא יעזו לזרוק אף בקבוק, סמואל הנפלא שתמיד דואג ושואל וזורק מילה טובה, סמואל החכם שמשרטט מפות ומחלק אזורים ומתמקח עם שאר חברות הבקבוקאים, סמואל המוכשר שגם עם עין אחת יכול לראות בקבוקים ממרחק של שלושה גשרים – אני מכיר יותר סיפורים, עובדות וקוריוזים על סמואל משאני זוכר על עצמי. ואולי זה בסדר, כי בכל מקרה אין לי כל כך למי לספר – יוסוף בכל מקרה לא היה מקשיב, וגם עם יונתן לא היה אפשר הרבה, ועכשיו בטח, והוא גם הכיר את רובם.

לפנות בוקר אחד אזורתי אומץ ושאלתי אותו איפה בעצם סמואל. אני לא יודע למה לא שאלתי קודם, זה לא כאילו יוסוף היה מסתיר משהו, למעשה רוב הזמן הוא היה מדבר ומדבר, ובטח הוא היה שמח שאני מביע עניין פעיל ושואל שאלות, אבל בכל אופן אף פעם לא שאלתי – עד אותו לפנות בוקר. בהתחלה יוסוף פשוט התעלם, והמשיך לגולל בשקדנות את פרטיו המיניאטוריים של עוד ערב הוללות חסרת מעצורים ובריחה חסרת עכבות ועקבות מהמשרטה – אף על פי שאני באופן אישי בכל התקופה שהייתי שם לא ראיתי אף לא שוטר אחד, שלא לדבר על ניחוח של אפשרות להוללות. אבל אחרי ששאלתי שוב, הפעם בתקיפות שאני לא יודע מאיפה הבאתי אותה, הוא עצר והביט

בי. אחרי כמה שניות הוא החליט כנראה שזה בסדר לספר, והוא סיפר – בהקלה ניכרת לעין, כאילו הסיפור רובץ עליו כבר תקופה – שסמואל עבר לרוטרדם. דודה שהוא לא ידע שיש לו חטפה שבץ עצבני והשאירה לו דירת חדר וחצי בפליידורף. לא הבנתי למה זה סוד – אולי הוא פחד שגם אני אעבור לרוטרדם או שאחטוף שבץ עצבני בעצמי או משהו – אבל אחרי שסיפר הוא היה על סיפו של בכי, שנבלם רק הודות לבקבוק ד"ר פפר שהציץ מתחת לספסל והסיח את דעתו.

כמה לילות אחר כך שאלתי אותו על זה. הוא נראה משוחרר יותר, אבל בכל זאת הוא עשה לי בהתחלה את הקטע של ההתעלמות-התעקשות ועשינו פינג-פונג של שאלות כמו בערב טריוויה עם אנשים מעצבנים במיוחד, עד שהוא נשבר ואמר: "זה מאוד פשוט. מנהיג לא נוטש את החבורה שלו" – ואני הרגשתי מין דקירה של אחריות וגעגוע מתחת לצלע שמאל. חשבתי על יונתן ועל מיכל ועל מגדל השעון, אבל לא אמרתי כלום והמחשבה ברחה די מהר. אחר כך הוא עמד קצת ליד הקנאל, כחכח בגרון ושב לחיפוש הבלתי נגמר אחרי בקבוקים.

באותו הלילה גם למדתי איך יוסוף הגיע לתפקידו הנוכחי כמנהיג החבורה. כיד ימינו של סמואל, המשא הכבד פשוט נפל על כתפיו. הוא נשם עמוק ואמר: "לא רציתי לעשות את זה. המשימה נפלה על כתפיי והייתי צריך לתמוך ולהרים את החברה, וכמו קינקינטוס הרומאי הדגול נשאתי את משאי בשתיקה". זו הייתה הפעם היחידה ששמעתי אותו אומר משהו על עצמו, ואז לא הבנתי בדיוק למה הוא התכוון, אבל הוא מייד שינה נושא וחזרנו מהר לסיפורים ולבקבוקים.

חוץ מכששאלתי על סמואל, אני זוכר רק לילה אחד שיוסף שבר את הרוטינה שלו, שאולי היא בעצם הרוטינה שלנו. זה היה מהלילות האלה שיוורד בהם גשם קטן ומעצבן שנופל לך על הכתפיים כמו מטוסים מנייר, כזה שכל בן אדם סביר היה נאחז בכל בדל של תירוץ כדי להישאר במהלכו בבית; זה היה בדיוק כשיונתן התחיל להחרף, והרגשתי את המחנק הנורא הזה שאפשר להרגיש רק כשנוח לך מדי בבית, וכרגיל הלכתי לרחבה של הכנסייה שליד הבית של אנה פרנק, בציפייה-לא-ציפייה לעוד שיחה עם יוסוף. כמעט אף פעם לא הייתי אומר הרבה בשיחות האלה, תמיד מקשיב ומהנהן ומשחיל איזו בדיחה דלוחה בין המעשיות של יוסוף, אבל בלילה הזה פשוט לא סתמתי את הפה. זרקתי כל מה שיהיה לי לזרוק, ויוסף – שתמיד היה בתנועה, פעור עיניים, רכון קדימה קלות, על המשמר לבקבוקים – עמד והקשיב, נותן לטיפות הגשם להצליף בו ברכות, מהנהן ומדליק לי מחדש את הסיגריה ששבה וכבתה בשצף הדיבור והטיפות.

אחרי שסיימתי שתקנו, ואחרי שהשתיקה התגברה על קולות הטפטוף הוא אמר: "הפחד הוא גשם שמתחזה לסופה. אבל תסתכל עליו – אתה אפילו לא צריך מטרייה כדי להתמודד איתו. עד מחר או מחרתיים הוא ייגמר, והתעלות ייקחו אותו לים, ישכחו את העובדה שהוא אי פעם היה פה". "אבל מה אם אני אֶסְחָף לים ביחד איתו?", נורתה ממני השאלה בלי שאפילו ניסחתי אותה לעצמי. הוא הסתכל אליי, חייך ואמר – "פשוט תתחיל לשחות".

איכשהו חשבתי שאחרי זה משהו בינינו יהיה אחר, שנדבר באמת ולא רק בסיפורים, שאני לא אצטרך לספר בדיחות מטומטמות כל הזמן או משהו כזה. אבל כשחזרתי ארבעה

או חמישה לילות אחר כך, זה היה כאילו השיחה הזו לא קרתה. סוף-סוף פסק הגשם והלילה היה בהיר וצלול, ואני הגעתי עם שתי בירות שקניתי בחנות הלילה כדי לחלוק אותן עם יוסוף – והכול היה אותו דבר. הסיבובים היו אותם סיבובים, והמסלול אותו מסלול, והסיפורים והציטוטים והסיגריות ששבות וכבות והחמיצות האפורה של הלילה – כלום לא השתנה.

אני לא יודע למה ציפיתי או אם בכלל ציפיתי למשהו, אבל מאז כבר לא באתי כל כך הרבה. יונתן היה על אדים והילדים לא הפסיקו לבכות ועל כל שרפה שכיבתי אלוהים זרק לי בקבוק תבערה מהחלון. גם לא הרגשתי שיש לי מה לבוא: אף על פי שהמרווחים בין מפגש למפגש הלכו והתארכו, וההנהונים שלי נהיו פחות ופחות נמרצים, יוסוף התנהג בדיוק אותו דבר. הוא לא הבחין שאני מושך אחורה, ואם הבין, לא ניכר שזה עודד אותו להתנהג אחרת. אני לא זוכר מתי, אבל מתישהו הפסקתי ללכת, וגם לא שמתי לב.

לא מזמן, כשחזרתי ליפו לשבעה בבית של ההורים של יונתן, יצאתי להליכה בסמטאות שליד כיכר השעון. כמה שרציתי פעם שהסמטאות האלה יהיו בשבילי משהו – אבל כשהלכתי בהן אז, רק הרגשתי זקן וריק ומיותר. פסעתי בין הסלעים לפיצוציות ומסעדות יעני-דגים-שרק-תיירים-יושבים-בהן והסתכלתי על הבלטות והלכלוך, ואז פתאום ראיתי אותו. אני לא יודע אם זה באמת היה הוא, או משהו דומה, או סתם חזיון של איש, אבל ראיתי אותו בבירור: גבוה וחזק, עם שיער ארוך ושחור שבוהק בשמש למרות הלכלוך, חיוך שחצני-חשדני ועין מזוכית. הוא ישב על החומה ליד הבאר הישנה ועישן בשרשרת, עוקב אחרי ההליכה המהוססת שלי בעין הבריאה שלו. כשהגעתי לקצה הרחוב נעצרתי ובהיתי בו, והוא בהה בי, ועמדנו ובהינו זה בזה עד שהשמש שקעה והדבר היחיד שעוד הצלחתי לראות זו עין מזוכית שמנצנצת לכיווני את פנסי הרחוב הצהובים-לבנים.

כשהשבעה נגמרה, אחרי שבכינו את כל מה שהיה לבכות, חזרתי הביתה לאמסטרדם. עשיתי כל מה שיכולתי כדי להימנע מלעבור ליד הרחבה שליד הבית של אנה פרנק, בעיר כזאת זה לא מסובך במיוחד, אבל בכל זאת, הייתה פעם אחת שלא מצאתי מסלול חלופי ומצאתי את עצמי עומד בפינה של רוֹזֶנְכְּרַחַט ופְּרִיִּנסְכְּרַחַט בלילה, מחכה לחשמלית שכבר מזמן עברה. הרחובות היו נקיים ועירומים מבקבוקים, וליד כל ספסל ראיתי שהעירייה הציבה פחי מחזור שפערו את פיהם המתכתי בתיאבון לפלסטיק ואלומיניום וזכוכית. התכונה העוקצת שתמיד עמדה באוויר כמו התנדפה, ולא ראיתי בשום מקום זכר – לא ליוסף, לא למעיל היוניקלו הסגול-עד-בחילה שלו, ולא לבקבוקאים. אני לא יודע אם רציתי בכלל לראות אותו, ואם הייתי רואה אני לא יודע אם הייתי מספר לו, אבל בכל מקרה לא ראיתי אותו, ועישנתי את הסיגריה שלי בשתיקה עד שאוטובוס הלילה הגיע. מאז אני כבר לא זורק בקבוקים לפח, אבל עדיין קשה לי לא להדביק שמות תואר לאנשים.